

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 87/04-52

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. augusta 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha v konaní o sťažnosti M. M., bytom B., zastúpeného advokátom JUDr. R. B., K., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava IV pri rozhodovaní o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia v konaní vedenom pod sp. zn. 15 E 22/00, za účasti Okresného súdu Bratislava IV, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava IV pri rozhodovaní o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia v konaní vedenom pod sp. zn. 15 E 22/00 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn 15 E 22/00 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. M. M. n e p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia M. M. v sume 9 342 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsaťdva slovenských korún) advokátovi JUDr. R. B., K.

5. Okresný súd Bratislava IV j e p o v i n n ý uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 9 342 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsaťdva slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky v Štátnej pokladnici do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 87/04 z 28. apríla 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. M., bytom B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 E 22/00.

Zo sťažnosti vyplýva, že podľa sťažovateľa „... súd v tomto konaní nekonal bez zbytočných prietáhov. O odvolaní sťažovateľa rozhodol až takmer po troch rokoch. Zo spisu takisto vyplýva, že vo veci sa za celé obdobie konalo jedno pojednávanie“.

Vo svojej sťažnosti sa sťažovateľ domáha, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a súčasne žiada, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 254 000 Sk a úhradu trov konania.

Predsedníčka okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadrila k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3270/04 doručeným ústavnému súdu 23. júna 2004, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Na základe návrhu oprávnenej zo dňa 10. 1. 2000 bol Uznesením tunajšieho súdu č. k. 15 E 22/02-2 zo dňa 10. 1. 2000 nariadený súdny výkon rozhodnutia voči povinnému, ktorý proti uzneseniu podal odvolanie dňa 31. 01. 2000.

Dňa 19. 4. 2000 bolo odvolanie dané na vyjadrenie oprávnenej, ktorá sa dňa 10. 5. 2000 k odvolaniu vyjadrila. Súčasne bol vyzvaný povinný na zaslanie dokladov o úhrade výživného za obdobie od 1. 1. - 31. 5. 2000, výzvu prevzal dňa 24. 5. 2000. Výzvou zo dňa 17. 7. 2000, ktorú prevzal dňa 27. 7. 2000 bol urgovaný o preukázanie platieb. Podaním došlým na súd dňa 31. 7. 2000 uviedol, že platba na výživnom je v spise tunajšieho súdu pod sp. zn. 13 P 1/00.

Súd odvolanie predložil vyššiemu súdu dňa 17. 10. 2000, ktorý ho vrátil s tým, že vo veci je nutné ustanoviť opatrovníka pre maloleté deti M. Uznesením č. k. 15 E 22/00-19 zo dňa 29. 11. 2000 bol ustanovený opatrovník. Oprávnená dňa 7. 12. 2000 voči uzneseniu podala odvolanie dňa 19. 12. 2000 osobne a až úradným záznamom zo dňa 22. 10. 2001 na Okresnom úrade sa vyjadrila, že nepovažuje ho za odvolanie podľa svojho obsahu a netrvá na ňom.

Predkladacou správou na Krajský súd Bratislava dňa 16. 1. 2001 súd predložil odvolanie povinného na rozhodnutie. Krajský súd v Bratislave prípisom zo dňa 29. 3. 2001 vrátil spis s tým, že súd má rozhodovať o návrhu na zastavenie exekúcie. Dňa 6. 9. 2001 požiadal povinný o zastavenie exekúcie.

Úpravou súdu zo dňa 1. 10. 2001 odvolanie oprávnenej zo dňa 19. 12. 2000 bolo dané na vyjadrenie účastníkom. Ďalej bol úpravou súdu zo dňa 26. 4. 2002 opätovne

žiadaný spis tunajšieho súdu 13 P 1/00 a urgovaný povinný o doloženie úhrady výživného mimo výkon rozhodnutia.

Podaním zo dňa 13. 5. 2002 doplnil povinný výzvu súdu a predložil potvrdenia o úhrade výživného.

Z úradného záznamu zo dňa 4. 6. 2002 spísaného s oprávnenou, táto uviedla, že mimo výkon rozhodnutia povinný uhradil sumu 9.000,- Sk (1. 01. - 5. 05. 2000). Súd určil termín konania na 27. 3. 2003 a predvolal povinného, ktorý vzniesol námietku voči sudcovi dňa 10. 3. 2003, o ktorej bolo rozhodnuté uznesením Krajského súdu Bratislava č. k. 3 NcC 20/03-58 zo dňa 30. 5. 2003.

Uznesením tunajšieho súdu č. k. 15 E 22/00 zo dňa 10. 12. 2003 súd čiastočne zastavil súdny výkon rozhodnutia. Voči tomuto rozhodnutiu podal povinný odvolanie dňa 2. 2. 2004 osobne.

Dňa 29. 4. 2004 vzhľadom k sťažnosti povinného bol spis 15 E 22/00 zaslaný Ústavnému súdu Slovenskej republiky na vyjadrenie sa k sťažnosti.

Prieťah v konaní vznikol v čase od 7. 6. 2002 do 27. 3. 2003, kedy bol určený termín konania na ktorý sa povinný nedostavil. Je treba dodať, že v čase od mesiacov 8. - 9. 2002 bol sudca na dovolenke a teda skutočný prieťah bol za obdobie od 10/2002 - 03/2003. Súčasne je však treba dodať, že za obdobie roku 2002 napadlo sudcovi v odd. E - 2775 vecí a odd. Er - 1058, popri vybavovaní agendy Cb. 132. “

Podaním doručeným ústavnému súdu 9. júla 2004 sa právny zástupca sťažovateľa vyjadril k stanovisku predsedníčky okresného súdu takto:

„Sťažovateľ sa domnieva, že porušovateľ svojím vyjadrením nepriamo potvrdil, že konanie na súde neprebiehalo bez zbytočných prieťahov. Predsedníčka okresného súdu Bratislava IV vo svojom vyjadrení okrem iného konštatuje, že v konaní vznikli prieťahy v konaní, a to v období od 10/2002 - 03/2003.

Sťažovateľ zotrváva na svojich písomných podaniach a navrhuje, aby Ústavný súd jeho sťažnosti vyhovel v plnom rozsahu a vydal rozhodnutie v zmysle petitu uvedeného sťažovateľom v predmetnom písomnom podaní. “

Prehľad úkonov okresného súdu ním vykonaných v posudzovanom konaní, uvedený v písomnom vyjadrení predsedníčky okresného súdu sa zhoduje s tým, čo vyplýva zo zistení ústavného súdu. Pri celkovom posúdení či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní však ústavný súd prihliadol na celý obsah predloženého spisu a bral do úvahy všetky okolnosti, ktoré z neho vyplývali.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

V súvislosti s právom na súdnu ochranu poskytovanú nezávislými a nestrannými súdmi vo väzbe na nútený výkon rozhodnutí ústavný súd vyslovil, že «Výkon vykonateľného rozhodnutia súdu sa musí považovať za integrálnu súčasť „súdnej ochrany“ v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, inak záruky, ktoré toto ustanovenie ustanovuje a ktoré v spojení s ostatnými článkami siedmeho oddielu druhej hlavy Ústavy Slovenskej republiky vyjadrujú záujem na ochrane „práva na spravodlivý proces“, by stratili svoj dôvod na existenciu v Ústave Slovenskej republiky. Preto právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky sa nemôže končiť vydaním právoplatného a vykonateľného rozhodnutia súdu, ale musí zahŕňať aj možnosť núteným spôsobom a aj pri vôli povinného realizovať povinnosť na plnenie obsiahnutú vo výroku takéhoto rozhodnutia, ktorá nebola splnená dobrovoľne» (I. ÚS 5/00, IV. ÚS 58/02).

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou

„odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (napr. IV. ÚS 27/03).

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní, a tým aj porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd v súlade so svojou stabilnou judikatúrou skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. II. ÚS 813/00, I. ÚS 41/02, III. ÚS 142/03 a iné).

Pokiaľ ide o prvé z uvedených kritérií, ústavný súd konštatuje, že konanie o nariadenie výkonu rozhodnutia, v rámci ktorého sa rozhodovalo o návrhu s'ťažovateľa na zastavenie výkonu rozhodnutia (ktorý nesprávne označil ako „*odvolanie*“), nemožno považovať tak po právnej stránke, ako ani po stránke faktickej (skutkovej) za zložitú. Rozhodovanie súdu v incidenčnom spore vyvolanom návrhom na zastavenie výkonu rozhodnutia nie je takým rozhodovaním, ktoré vyžaduje dokazovanie. Je to dané tým, že o veci účastníkov konania bolo už právoplatne rozhodnuté vo veci samej exekučným titulom, ktorý je podkladom pre nariadenie výkonu rozhodnutia. Medzi účastníkmi konania už preto nemôže byť sporné, aké práva prináležia oprávnenému a aké záväzky má voči oprávnenému povinný. Zmyslom tohto konania je nútená realizácia práv oprávneného, keďže povinný dobrovoľne nespĺnil povinnosti uložené v právoplatnom a vykonateľnom exekučnom titule (m. m. IV. ÚS 58/02).

V nadväznosti na uvedené je možné konštatovať, že skúmaný prípad je z hľadiska právnej a faktickej náročnosti štandardným prípadom, ktorý nevykazuje žiadne znaky výnimočnej zložitosti.

2. Ďalším kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie s'ťažovateľa ako účastníka súdneho konania. Z obsahu spisu okresného súdu, ako aj z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu ústavný súd zistil, že jeho správanie počas doterajšej doby konania v určitých obdobiach predstavovalo prekážku plynulého postupu súdu (nereagovanie na výzvu okresného súdu

z 18. mája 2000, ospravedlnená neúčast' na pojednávaní 27. marca 2003). Ústavný súd však nezistil také skutočnosti, ktoré by nasvedčovali, že správanie sťažovateľa podstatnejším spôsobom ovplyvnilo dĺžku konania do takej miery, že by mu bolo možné pričítať podiel na stave, v akom sa vec v čase rozhodovania o sťažnosti nachádzala.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanej veci ako tretie hodnotiace kritérium, ústavný súd zistil v jeho konaní obdobia úplnej nečinnosti, keď neboli vykonané žiadne úkony smerujúce k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľa.

Ide o tieto dve obdobia:

- od 13. mája 2002, keď sťažovateľ doručil okresnému súdu požadované potvrdenia, do 24. februára 2003, keď okresný súd nariadil termín pojednávania (t. j. viac ako 9 mesiacov), a

- od 3. júla 2003, keď bolo okresnému súdu doručené uznesenie krajského súdu, ktorým nevyhovelo sťažovateľom vznesenej námietke zaujatosti sudcu, do 10. decembra 2003, keď okresný súd uznesením rozhodol o čiastočnom zastavení výkonu rozhodnutia, resp. o zastavení výkonu rozhodnutia k 7. decembru 2000 (t. j. viac ako 5 mesiacov).

Navyše je potrebné uviesť, že činnosť okresného súdu bola tiež nesústredená, v dôsledku čoho sa konanie predlžovalo, výsledkom čoho bol aj postup zo 17. októbra 2000, 10. januára 2001 a 7. januára 2002, keď okresný súd predložil spis Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“), ktorý ho vrátil bez meritórneho rozhodnutia ako predčasne predložený, pretože okresný súd v prvom prípade neustanovil kolízneho opatrovníka (hoci tak podľa krajského súdu urobiť mal, lebo podaním odvolania sťažovateľa došlo k stretu záujmov maloletých detí a sťažovateľa), v druhom prípade nesprávne posúdil podanie sťažovateľa podľa jeho označenia „*Odvolanie*“ ako odvolanie vo veci, a nie podľa jeho obsahu, podľa ktorého išlo o návrh na zastavenie výkonu rozhodnutia, a v poslednom prípade z dôvodu, že okresný súd sa neriadil pokynom krajského súdu a nerozhodol o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia označeného sťažovateľom ako „*Odvolanie*“.

Uvedený postup okresného súdu nemôže odôvodniť ani skutočnosť, že sudcovia vybavujúci agendu „E“ na tomto súde sú enormne zaťažení, ako to uviedla predsedníčka okresného súdu, keď konštatovala „že za obdobie roku 2002 napadlo sudcovi v odd. E - 2775 vecí a odd. Er - 1058, popri vybavovaní agendy Cb. 132“. Ústavný súd už vyslovil, že uplatnenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nemôže byť zmarené len preto, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov súdu na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty (I. ÚS 21/02, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03).

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 15 E 22/00 konštatoval porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 254 000 Sk „vzhľadom k tomu že neadekvátnou a nedostatočnou právnou ochranou zapríčinenou nečinnosťou súdu a zbytočnými prietahmi v konaní boli porušené základné práva sťažovateľa garantované ustanovením článku 48 ods. 2, ústavného zákona č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky ...“.

Ústavný súd primerané finančné zadost'učinenie nepriznal vzhľadom na to, že zo skutočností uvedených s'ťažovateľom nezistil odôvodnenosť jeho priznania. V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že s'ťažovateľ má v preskúmanom konaní procesnú pozíciu povinného a z toho vyplýva, že práve jeho konanie bolo podnetom na nútený výkon rozhodnutia [§ 252 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)]. Ak by s'ťažovateľ dobrovoľne plnil to, čo mu ukladalo vykonateľné rozhodnutie, je dôvodný predpoklad, že by nedochádzalo k zbytočným priet'ahom nielen v incidenčnom spore, ale ani by nemuselo začať konanie o výkon rozhodnutia.

K tomuto ústavný súd dodáva, že jeho fakultatívna právomoc priznať primerané finančné zadost'učinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v žiadnom rozsahu nijakým spôsobom nemodifikuje ani nerozširuje účel ochrany, ktorú ústavný súd poskytuje v konaní o namietanom porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. V súvislosti s uvedeným považuje ústavný súd za dôležité zdôrazniť aj to, že jeho právomoc priznať primerané finančné zadost'učinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy s'ťažovateľovi, ktorého s'ťažnosti vyhovie v merite veci, nie je samostatným nárokom s'ťažovateľa na akési odškodnenie za prípadné priet'ahy v konaní príslušného štátneho orgánu, ale má len akcesorickú povahu. Satisfakčný potenciál rozhodnutia ústavného súdu teda nie je autonómnym prvkom ním poskytovanej ochrany ani akýmsi paralelným titulom pre domáhanie sa tejto ochrany. Takýmto titulom je len a výlučne potreba chrániť konkrétne základné právo s'ťažovateľa a prostredníctvom tohto práva aj princíp právnej istoty (I. ÚS 211/03, I. ÚS 235/03).

Ústavný súd považoval v tomto prípade výrok o porušení základného práva s'ťažovateľa a výrok, ktorým prikázal okresnému súdu v predmetnej veci konať bez zbytočných priet'ahov, za dostatočnú ochranu jeho základného práva.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. R. B., K., uplatnených v doplnujúcom podaní s'ťažnosti z 19. apríla 2004. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie s'ťažnosti) v súlade s § 1

ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2003, ktorá bola 13 602 Sk. Úhrada bola priznaná v celkovej výške 9 342 Sk za 2 úkony po 4 534 Sk a 2 x 136 Sk režijný paušál (§ 19 vyhlášky).

Nárok na úhradu úkonu právnej služby spočívajúcej v nahliadnutí do súdneho spisu ústavný súd nepriznal, pretože je podľa neho uplatnený duplicitne. Uvedený úkon je totiž súčasťou prípravy a prevzatia veci, za ktorý ústavný súd odmenu právnomu zástupcovi priznal.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. augusta 2004